

A PÉCSI ÍTÉLŐTÁBLA POLGÁRI KOLLÉGIUMA

A fizetéseképtelenség megállapításának problémái

(Vitaindító a Kúria és az ítéltáblák csőd és felszámolási ügyeivel foglalkozó bíráinak 2016. április 18 -i konzultációjához)

I. A kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása körében vizsgálendő körülmények (Cstv. 25. §), hiánypótlási elrendelése, hiánypótlás nélküli elutasítás.

A bíróságnak a felszámolási kérelmet hiánypótlás elrendelése nélkül a Cstv. 25.§ (1) bekezdés a)-b), d)-i) pontjában felsorolt okok miatt – érdemi vizsgálat nélkül – el kell utasítania, ha pedig a kérelem hiányos, az eredménytelen hiánypótlást követően Cstv. 25.§ (1) bekezdés b) pontja alapján kerülhet sor a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására. Gyakorlatunkban – különösen a Fővárosi Törvényszék ügyeiben – azt tapasztaltuk, hogy rendkívül sok esetben rendelnek el a bíróságok indokolatlanul hiánypótlást, részben a kérelem tartalmára, részben a kérelem mellékleteire vonatkozóan. Például:

- jelölje meg a hitelező, hogy azt adóst milyen okból tartja fizetéseképtelennek (a kérelem tartalmazta, hogy az adós a tartozását felszólítás ellenére nem fizette meg)
- jelentse be a hitelező, hogy az adós vitatta-e indokolt nyilatkozattal a követelést (szerepelt a kérelemben, hogy az adós a fizetési felszólításra nem nyilatkozott, nem válaszolt)
- csatoljon a hitelező olyan fizetési felszólítást, melynek tartalma megfelel a Cstv.27.§ (2a) bekezdésnek (a hitelező csatolta az elküldött fizetési felszólítást, de azt a bíró hiányosnak találta)
- csatolja a hitelező a felek közti szerződést, teljesítés igazolást, felek közti levelezést stb. (számlát, fizetési felszólítást a hitelező csatolta)
- jelölje meg a hitelező, hogy miért az adós ügyvezetőjének lakcímére küldte el a fizetési felszólítást (ahol egyébként azt az ügyvezető igazoltan, személyesen átvette).

Az indokolatlan, értelmetlen hiánypótlási felhívások felesleges költségeket okoznak, rossz fényt vetnek a bíróságokra, kártérítési következményekkel járhatnak (Izd. ICSID jogeset) az alaptalan elutasítások pedig szükségtelenül növelik a perek számát.

A peres bírói gyakorlat évtizedek óta egységes abban, hogy a keresetlevelet hiánypótlásra akkor lehet visszaadni, ha az olyan hiányosságban szenved, amely miatt nem bírálható el, és csak az indokoltan elrendelt hiánypótlás elmulasztása vezethet az idézés kibocsátása nélküli elutasításhoz, de abban is, hogy nem lehet elutasítani a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül a bizonyítékok hiánya miatt (BH1993.316., BH1990.429., BH1989.109.).

A Cstv. 24. § (1) szerint, ha a felszámolási eljárás megindítását a hitelező kéri, a kérelemben meg kell nevezni az adós tartozásának jogcímét, a lejárat (esedékesség) időpontját és annak rövid ismertetését, hogy az adóst miért tartja fizetéseképtelennek. A kérelemben foglaltak bizonyítására a szükséges iratokat - a 27. § (2) bekezdés a) pontja esetén az adós írásbeli felszólításának igazolását is - csatolni kell.

A civilisztikai kollégiumvezetők 2012. február 22. és 24. napja között a Magyar Bíróképző Akadémián tartott országos tanácskozáson megvitatták Dr. Török Juditnak, a Kúria kollégiumvezető helyettesének vitaanyagát, és arról az alábbi **emlékeztető** készült:

„A tanácskozás résztvevői egyetértettek azzal, hogy a hitelező által a Cstv. 27. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján kezdeményezett felszámolási eljárás esetén a hitelezői kérelemben a Cstv. 24. §-ának (1) bekezdése alapján egyértelműen meg kell jelölni, hogy mikor létrejött, milyen szerződésből eredő követelést érvényesít a hitelező, mi az esedékesség időpontja, s annak rövid ismertetését, hogy az adóst miért tartja fizetéseképtelennek (itt elegendő arra hivatkozni, hogy az adós a számlában, fizetési felszólításban szereplő követelést nem fizette meg).

A Cstv. 24. § (1) bekezdésében írt, a kérelemben foglaltak bizonyítására szükséges iratok csatolására vonatkozó rendelkezés nem feltétlenül a szerződés vagy a sok esetben terjedelmes szerződéses dokumentáció csatolására vonatkozik, hanem a kérelem elbírálása körében vizsgálendő iratokra, így különösen az előzetes fizetési felszólításra, az adós esetleges elismerő nyilatkozatára, a Cstv. 27. § (2) bekezdésében írt, a teljesítési határidő lejártát követő fizetési felszólításra és a felszólítások Cstv. 27. §-ának (3) bekezdése szerinti megérkezésének időpontját (az előterjesztésben az „elküldését” kifejezés szerepelt) igazoló okiratokra. A Cstv. 27. § (2) bekezdése alapján ugyanis az adós részére megküldött számlának vagy fizetési felszólításnak kell a szerződésre vonatkozó legfontosabb adatokat – így azt, hogy mikor, milyen körülmények között megkötött szerződésből eredő, milyen összegű és lejáratú követelésről van szó – tartalmaznia. Figyelemmel arra, hogy a jelenleg hatályos

szabályok szerint a fizetéseképtelenség megállapítása körében nem vizsgálható a követelés jogszerűsége vagy a vitatás megalapozottsága, az ehhez kapcsolódó iratok csatolása is szükségtelen. Az adós felszámolása ugyanis – kellő időben történt vitatás hiányában – alaptalan követelés esetén is elrendelhető, és nem rendelhető el a követelésnek még oly alaptalan vitatása esetén sem.

A felszámolás elrendelésére irányuló kérelem tartalmát és a kérelemhez csatolandó bizonyítékok körét tehát nem a keresetlevél tartalmára és kellékeire vonatkozó Pp. 121. § alapján, hanem a Cstv. 24. § (1) bekezdésében foglaltak figyelembevételével - azt egybevetve a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában és (3) bekezdésében foglaltakkal – kell vizsgálni, és e szabályok alapján kell megállapítani, hogy a kérelem és annak mellékletei megfelelnek-e a jogszabályban írtaknak. Tekintettel arra, hogy a Cstv. 24. és 27. §-ainak hivatkozott rendelkezéseiből egyértelmű következtetés vonható le a kérelem tartalmára és a csatolandó mellékletek meghatározására, a Cstv. 6.§-ának (3) bekezdése alapján a Pp. 121. §-ának alkalmazására már csak abban a körben kerülhet sor, hogy a kérelemnek tartalmaznia kell az eljáró bíróság megnevezését és azokat az adatokat, amelyek alapján hatásköre és illetékessége megállapítható, a felek, valamint a képviselőik nevét, lakóhelyét, székhelyét és az adós felszámolására irányuló határozott kérelmet.”

Az érdemi vizsgálat nélküli elutasítás és hiánypótlás körében az egységes – elsőfokú bíróságok felé is közvetítendő - gyakorlat kialakítása érdekében az alábbi javaslatot terjesztjük elfogadásra a tanácskozás elé:

1) A felszámolás elrendelésére irányuló kérelem tartalmát és a kérelemhez csatolandó bizonyítékok körét nem a keresetlevél tartalmára és kellékeire vonatkozó Pp. 121. § alapján, hanem a Cstv. 24. § (1) bekezdésében foglaltak figyelembevételével - azt egybevetve a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában és (3) bekezdésében foglaltakkal – kell vizsgálni, és e szabályok alapján kell megállapítani, hogy a kérelem és annak mellékletei megfelelnek-e a jogszabályban írtaknak. A Pp. 121. §-ának alkalmazására csak abban a körben kerülhet sor, hogy a kérelemnek tartalmaznia kell az eljáró bíróság megnevezését és azokat az adatokat, amelyek alapján hatásköre és illetékessége megállapítható, a felek, valamint a képviselőik nevét, lakóhelyét, székhelyét és az adós felszámolására irányuló határozott kérelmet.

2) A kérelem megfelel a Cstv.24.§ (1) bekezdésének, ha tartalmazza, hogy a hitelezőnek mely jogviszonyból (szerződésből) eredően, milyen összegű követelése van, mi az esedékesség időpontja, s annak rövid ismertetését, hogy az adóst miért tartja fizetéseképtelennek (itt elegendő arra hivatkozni, hogy az adós a számlában, fizetési felszólításban szereplő követelést nem fizette meg).

3) A kérelemhez csatolandó bizonyítékokra vonatkozóan akkor van helye hiánypótlásnak, ha a kérelemhez a fizetési felszólítást, és a felszólítás megtörténtét igazoló okiratot nem csatolta a hitelező. Egyéb bizonyítékok - szerződés, felek közti levelezés, számla, számla elküldését igazoló iratok - hiánya miatt nem kell a kérelmet hiánypótlásra visszaadni, és ezek hiánya miatt nem lehet a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítani. A hitelező további bizonyítékait az adós ellenkérelmének ismeretében, a bizonyítandó tényekről történt tájékoztatást követően az eljárás későbbi szakaszában is előterjeszheti.

A Kúrián 2015. november 13-án megtartott tanácskozáson nem sikerült egységes álláspontot kialakítani a „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett küldemény jogi megítélése körében, jogegységi eljárás kezdeményezésére nem került sor, így abban a kérdésben, hogy mikor lehet/kell a fizetési felszólítást megtörténtnek tekinteni, illetve hogy e körben a fizetési felszólítás feladását (elküldését), vagy a megérkezését (kézhezvételét) kell-e igazolni, nem remélhető egységes álláspont elfogadása, így arra javaslatot sem teszünk. A jogértelmezési nehézséget álláspontunk szerint a jogszabály következtelen fogalomhasználata okozza. A Cstv. 24.§ (1) bekezdése szerint „az adós írásbeli felszólítását” kell igazolni, a Cstv. 25.§ (1) bekezdés f) pontja értelmében akkor lehet a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítani, ha a fizetési felszólítás „nem történt meg”, a Cstv.27.§ (3) bekezdés a fizetési felszólítás „megérkezését” tekinti vélelmezettnek, ugyanakkor e jogszabályhely a vitatás határidejét a fizetési felszólítás „kézhezvételéhez” köti. Lehetséges, hogy elsődlegesen a jogalkotónak kellene a jogszabály fogalomrendszerében rendet teremteni, azt vagy a Ptk.-val (szerződési nyilatkozat a megérkezéssel hatályosul) összhangba hozni, vagy saját értelmező rendelkezést alkotni. Javasoljuk ezért, hogy a tanácskozás abban a kérdésben foglaljon állást, hogy szükségesnek tartja-e a Cstv. ilyen irányú módosítását.

A „nem kereste” problémakörben a novemberi tanácskozást követően a BH-ban a Kúria alábbi döntése jelent meg:

EBH 2016.P.3.

a gazdasági társaságnak a székhelyén biztosítania kell a postai küldemények átvételét (Ptk. 4. § (1) bekezdés, Ctv. 7. § (1) bekezdés)

A Kúria a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán abban a kérdésben hozott döntést, hogy a peres felek közötti szerződés megszűnése tekintetében milyen jelentősége van a postai küldeményként feladott felmondó nyilatkozat kötelezett részéről történő átvételének. Megállapította, hogy a jóhiszemű joggyakorlás követelményére és a 2006. évi V. törvény (Ctv.) 7. § (1) bekezdésében írt kötelezettségre tekintettel a gazdasági társaságoktól elvárható olyan munkarendet, munkaszervezetet működtetni, amely lehetővé teszi a társaság székhelyére érkező, üzleti életben szokásos postai küldemények lehető legrovidebb időn belül történő átvételét.

A postai úton, nem hivatalos iratként kézbesített jognyilatkozat akkor tekinthető megérkezettnek, azaz hatályosultnak, ha az a címzett rendelkezése alá kerül oly módon, hogy kizárólag az ő akaratelhatározásán múlik, hogy a nyilatkozat tartalmát mikor ismeri meg.

II. Elutasítható-e a kérelem érdemi vizsgálat nélkül, ha a fizetési felszólításban a teljesítés elmaradása esetére a felszámolási eljárás kilátásba helyezése nem szerepel?

A Cstv.27.§ (2c) bekezdése értelmében a fizetési felszólításban meg kell határozni azt a végső határidőt is, amelynek eredménytelen elteltét követően a hitelező meg kívánja indítani a felszámolási eljárást vagy egyéb jogi úton kívánja érvényesíteni a követelését.

A Pécsi Ítéltáblán tartott regionális konzultációról készített összefoglalóban e jogszabályi rendelkezés értelmezésénél a Pécsi Ítéltábla - alábbi - közzétett döntésére utaltunk.

A Pécsi Ítéltábla Fpkf.IV.40.036/2014/2. számú határozatában úgy foglalt állást, hogy nem elegendő a fizetési felszólításban „a Ptk.-ban biztosított jogok” érvényesítésére utalás. Az adós ebből nem tudja egyértelműen megállapítani, hogy „nem teljesítés” esetén a hitelező a követelését jogi úton kívánja érvényesíteni. A Ptk., illetve az új Ptk. a késedelem esetén igénybe vehető anyagi jogi igényekről (késedelmi kamat, kártérítés, elállás) rendelkezik, nem az igényérvényesítés módjáról, ezért a hitelezőnek a fizetési felszólításban legalább arra kellett volna utalnia, hogy a végső határidő eredménytelen elteltét követően a követelést jogi úton kívánja érvényesíteni.

Később a Fővárosi Ítéltábla a 12.Fpkf.44.974/2014/3. számú – közzé nem tett döntésében – ezzel ellentétes álláspontot fogalmazott meg, amikor a fizetési felszólítás kötelező tartalmi elemének tekintette a felszámolási eljárásra való utalást. Kifejtette, hogy a fizetési felszólítás az egyéb jogi úton történő igényérvényesítésre utalást is tartalmazhatja, azonban abból a felszámolási eljárásra való konkrét hivatkozás nem hiányozhat. Ennek hiányában álláspontja szerint az adós nem értesülhet arról, illetve számára nem válik egyértelművé, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző utolsó, a követelés további vitatását kizáró fizetési felszólítást kapott.

A Fővárosi Ítéltábla 19.Fpkf.44.335/2015/3. számú – közzétételre javasolt - határozatában (a határozatot a Debreceni Ítéltábla kirendelt tanácsa hozta) azt az

álláspontot foglalta el, hogy a Cstv. 27. § (2c) bekezdése vagylagosan tartalmazza az igényérvényesítés módját, ezért nem zárja ki a felszámolási eljárás iránti kérelem előterjesztését, ha a fizetési felszólítás nem tartalmazza kifejezetten a felszámolási eljárással való fenyegetettséget. Amennyiben a jogalkotó a felszámolási eljárás megindítására történő utalást kifejezetten a felszólítás feltétlen részének kívánta volna szabályozni, akkor hasonlóan a korábbi jogszabálysöveghez (15/2006.(IV.7.) IM rendelet 1. § a) pontja) fogalmazta volna meg. Tehát a hitelező által alkalmazott az a fordulat, hogy a végső határidő leteltét követően kénytelen az illetékes bíróságnál és/vagy más hatóságnál eljárást indítani, mint figyelmeztetés alkalmas arra, hogy a felszólítás a jogszabályban meghatározott tartalmi követelményeknek megfeleljen.

A Fővárosi Ítéltábla a 15.Fpkf.44.029/2014/3. számú végzésében is arra utalt – bár egyéb okból sem találta megfelelőnek a fizetési felszólítást - hogy a fizetési felszólítás nem tartalmazza a felszámolási eljárásra történt figyelmeztetést. A hitelező felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy „a Cstv. 27. § (2c) bekezdése vonatkozásában nem követelmény, hogy a hitelező az adóst figyelmeztesse a felszámolási eljárás megindítására, megfelelő eljárás a vagylagosan használt, egyéb jogi úton történő érvényesítésre vonatkozó figyelmeztetés is, s ennek a követelménynek a fizetési felszólítások eleget tettek”. A Kúria Gfv.VII.30.218/2015/3. számú határozatával a jogerőst végzést hatályában fenntartotta a következő indokolással:

„A Kúria egyetért a másodfokú bíróság végzése indokolásának azzal a részével is, mely szerint a felszámolási eljárás megindítására történő figyelmeztetés hiánya is megalapozta a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását, illetve az eljárás megszüntetését. Jóllehet helytállóan hivatkoztak a hitelezők arra, hogy a Cstv. 27. § (2c) bekezdése lehetővé teszi azt is a hitelezőnek, hogy ne a felszámolási eljárás megindítására utaljon a fizetési felszólításban, hanem arra, hogy egyéb jogi úton kívánja érvényesíteni a követelését, azonban a hitelezők által küldött fizetési felszólítás nem a fizetés elmaradásához, hanem az egyeztetésre biztosított 3 nap eredménytelen elteltéhez kötötte a szükséges jogi eljárás megindítását.”

Az egységes gyakorlat kialakítása érdekében javasoljuk az alábbi álláspontok valamelyikének elfogadását:

A) A fizetési felszólítás a jogkövetkezmények tekintetében csak akkor felel meg a törvényi követelményeknek, ha a teljesítés elmaradása esetére tartalmazza a felszámolási eljárás kilátásba helyezését.

B) A fizetési felszólítás a jogkövetkezmények tekintetében megfelel a törvényi követelményeknek, ha tartalmazza legalább azt, hogy a teljesítés elmaradása esetén

a hitelező a követelését jogi úton kívánja érvényesíteni.

III. Alkalmazható-e a Pp. 157.§-a akkor, ha az érdemi vizsgálat nélküli elutasítási okot a bíróság csak a kérelem adós részére történő kézbesítése után észleli?

A fenti kérdésben a Pécsi Ítéltábla regionális konzultációjáról készült emlékeztető az alábbiakat tartalmazza:

A Pécsi Ítéltábla Fpkf.IV.30.066/2013/2. szám alatti közzé nem tett döntésében úgy foglalt állást, hogy miután az elsőfokú bíróság a felszámolási kérelmet a Cstv. 24. § (3) bekezdése alapján az adósnak megküldte, az adóst nyilatkozattételre hívta fel, azaz érdemben vizsgálta a kérelmet, azt a Cstv. 25. § (1) bekezdés f) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül nem utasíthatta volna el, a felszámolási kérelem érdemi vizsgálatát követően a fizetési felszólítás, mint a fizetéseképtelenség Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt törvényi feltétele hiánya esetén az eljárás soron kívüli megszüntetésének van helye a Cstv. 27. § (6) bekezdése szerint

Hasonlóképpen foglalt állást a szintén közzé nem tett döntésében a Debreceni Ítéltábla Fpkf.IV.30.055/2012/2. szám alatt.

A BDT2007.1675. szám alatt megjelent eseti döntésben a Pécsi Ítéltábla még arra is utalt, hogy az elsőfokú bíróság a végzésében tévesen jelölte meg a Pp. 157. § a) pontját, mint az eljárás megszüntetésének alapját. A felszámolási eljárás megszüntetését ilyen esetben a Csódtörvény speciális rendelkezései szabályozzák (Cstv. 27. § (6) bekezdése), így a Pp. általános rendelkezései a speciálisan szabályozott kérdések vonatkozásában nem alkalmazhatók. Az adós értesítését követően az eljárás a Cstv. 27. § (5) - jelenleg (6) - bekezdése értelmében soron kívül azon okból szüntethető meg, hogy az adós nem fizetéseképtelen, mert a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt, a fizetéseképtelenség fennállásának valamelyik előfeltétele hiányzik.

Időközben a Fővárosi Ítéltábla több – közzé nem tett - döntésében (15.Fpkf.44.056/2015/3., 15.Fpkf.44.029/2014/3., 15.Fpkf.43.870/2015/3.) az elsőfokú bíróság – eljárást soron kívül megszüntető – döntését hatályon kívül helyezte és az eljárást a Pp. 157. § a) pontja alapján megszüntette azzal az indokkal, hogy a fizetési felszólítás valóban nem felel meg a Cstv. 27. § (2c) bekezdésben foglalt feltételeknek, ezért a kérelmet a Cstv. 25.§ (1) bekezdés f) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítani, ha erre már nincs lehetőség, mivel a Cstv. 27. § (6) bekezdése szerinti soron kívüli megszüntetés érdemi határozatnak

minősül (a kereset elutasításával esik egy tekintet alá), az eljárást ilyen esetben „a Cstv. 25. § (1) bekezdés f)pontjára mint eljárási akadályra utalással a Pp. 157. § a) pontjának megfelelő alkalmazásával” kell megszüntetni.

A Pp. 157. § a) pontja szerint a bíróság a pert megszünteti: ha a keresetlevelet már a Pp. 130. § (1) bekezdésének a)-h) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania.

A Pp. 130.§ (1) bekezdés a)-h) pontja az alábbiakat tartalmazza:

A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha megállapítható, hogy

a) a perre a magyar bíróság joghatósága a törvény vagy nemzetközi egyezmény rendelkezése alapján kizárt,

b) a felperes követelésének érvényesítése más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, de a 129. § rendelkezése a szükséges adatok hiányában nem alkalmazható,

c) a pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie,

d) a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt – akár ugyanazon bíróság, akár más bíróság előtt – a per már folyamatban van, vagy annak tárgyában már jogerős ítéletet hoztak,

e) a félnek nincs perbeli jogképessége

f) a felperes követelése időelőtti, vagy - az elévülés esetét ide nem értve – bírói úton nem érvényesíthető,

g) a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, vagy a per csak jogszabályban meghatározott személy ellen indítható, illetve meghatározott személyek perben állása kötelező, s a felperes e személyt – felhívás ellenére – nem vonta perbe, továbbá – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a munkáltató helytállási kötelezettsége körébe tartozó személyiségi jogot sértő tevékenység, illetve károkozás miatt a pert a munkavállaló ellen indították,

h) külön jogszabály a keresetindításra határidő állapít meg, ezt a felperes elmulasztja és igazolási kérelmet sem terjeszt elő, vagy azt a bíróság elutasítja.

Az egységes gyakorlat kialakítása érdekében javasoljuk az alábbi álláspont valamelyikének elfogadását:

A) Ha a kérelem adós részére történő kézbesítése után észlel a bíróság érdemi vizsgálat nélküli elutasítási okot, akkor az eljárás soron kívüli megszüntetésének van helye a Cstv. 27. § (6) bekezdése alapján.

B) Ha a kérelem adós részére történő kézbesítése után észlel a bíróság érdemi vizsgálat nélküli elutasítási okot, az eljárást a Cstv. 25. § (1) bekezdés f) pontjára mint eljárási akadályra utalással a Pp. 157. § a) pontjának megfelelő

alkalmazásával kell megszüntetni.

A jogalkalmazási problémát az okozza, hogy a Cstv.-nek nincs a Pp.157.§-hoz hasonló szabálya. Javasoljuk ezért, hogy a tanácskozás foglaljon állást abban a kérdésben, hogy indokolt lenne-e a Cstv. olyan tartalmú módosítása, amely lehetővé tenné az eljárás megszüntetését abban az esetben, ha a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítani.

Pécs, 2016.március 23.

dr. Berki Csilla
ítélőtáblai bíró

dr. Kovács Ildikó
ítélőtáblai tanácselnök